

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นฟังความคิดและการเรียนแบบปกติ
ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ
ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
2. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. การเรียนรู้และทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
4. ทฤษฎีและจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการใช้ฟังความคิด
5. ฟังความคิด
6. แผนการจัดการเรียนรู้
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. ความหมายของความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ได้กำหนดตามลำดับความสามารถ
ทางภาษาและพัฒนาการของผู้เรียน (Proficiency-Based) เป็นสำคัญ โดยจัดแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ช่วงชั้น ป.1-3 ระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory Level)
2. ช่วงชั้น ป.4-6 ระดับต้น (Beginner Level)
3. ช่วงชั้น ม.1-3 ระดับกำลังพัฒนา (Developing Level)
4. ช่วงชั้น ม.4-6 ระดับก้าวหน้า (Expanding Level)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ผู้เรียนพึงมีเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ไว้เป็นกรอบ ซึ่งผู้วิจัยขอกล่าวเฉพาะช่วงชั้นที่ 3 ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 3 (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

1. เข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศ แลกเปลี่ยนนำเสนอข้อมูลข่าวสาร สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แสดงความรู้สึกนึกคิดและความคิดรวบยอด โดยใช้น้ำเสียง ท่าทางในรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ
2. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียนในหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม ความสัมพันธ์กับบุคคล เวลาว่างและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย สมฟ้า อากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการสถานที่ ภาษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 2,100-2,250 คำ (คำศัพท์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น)
3. ใช้ประโยคผสม (Compound Sentence) และประโยคซับซ้อน (Complex Sentence) ที่ใช้สื่อความหมายตามบริบทต่าง ๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4. อ่าน เขียน ข้อความที่เป็นความเรียงและไม่เป็นความเรียง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่มีตัวเชื่อมข้อความ (Discourse Markers)
5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษาตามบริบทของข้อความที่พบในแต่ละระดับชั้น
6. มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ สืบค้นข้อมูลความรู้ในวิชาอื่น ๆ ที่เรียนตามความสนใจและตามระดับชั้น
7. ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง หาความเพลิดเพลินและเป็นพื้นฐานในการทำงานและประกอบอาชีพ

สาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้มาตรฐานเป็นตัวกำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามจุดหมายของหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยแบ่งตามสาระหลัก ดังนี้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communication) หมายถึง การใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยน นำเสนอข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น ความพึงพอใจ อารมณ์ และความรู้สึกในเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม (Cultures) หมายถึง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ ชีวิตความเป็นอยู่ พฤติกรรมทางสังคม ค่านิยม และความเชื่อที่แสดงออกทางภาษา

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (Connections) หมายถึง ความสามารถทางภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ที่สัมพันธ์กับกลุ่มสาระอื่น

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (Communities) หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศภายในชุมชน และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นมาตรฐานกลางซึ่งประกอบด้วยด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณธรรม จริยธรรม โดยกำหนดจากสาระหลักทั้งสี่ ซึ่งประกอบด้วย

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและ อ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะในการสื่อสารทางภาษาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็น แสดงความรู้สึก โดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ต 1.3 เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและมีสุนทรียภาพ

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนโลก

มาตรฐาน ต 4.1 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การศึกษาต่อการประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันในสังคม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศสาระการเรียนรู้พื้นฐาน
ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนดเวลาเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
(ภาษาอังกฤษ) จำนวนเวลา 160 ชั่วโมงต่อปีโดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีดังนี้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

1. เข้าใจภาษาท่าทาง น้ำเสียงความรู้สึกของผู้พูดรวมทั้งเข้าใจคำสั่งคำขอร้อง คำแนะนำ คำอธิบายที่พบในสื่อจริง
2. อ่านออกเสียงบทอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่านออกเสียง และเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่าน
3. เข้าใจและตีความสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง (Non-text Information) ในรูปแบบต่างๆ โดยถ่ายโอนเป็นข้อความที่ใช้ถ้อยคำของตนเอง
4. เข้าใจตีความและแสดงความคิดเห็น ข้อความข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะในการสื่อสารทางภาษาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็น แสดงความรู้สึก โดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. ใช้ภาษาตามมารยาททางสังคมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสามารถดำเนินการสื่อสารอย่างต่อเนื่องโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
6. ใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็น แสดงความต้องการของตนเอง การเสนอความช่วยเหลือและบริการแก่ผู้อื่นและวางแผนในการเรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
7. ใช้ภาษาเพื่อขอและให้ข้อมูล เรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันและสิ่งที่น่าสนใจสร้างองค์ความรู้จากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆ

8. ใช้ภาษาเพื่อแสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตโดยใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆ

มาตรฐาน ต 1.3 เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและมีสุนทรียภาพ

9. นำเสนอข้อมูล เรื่องราวสั้นๆหรือกิจวัตรประจำวัน

10. นำเสนอความคิดรวบยอดเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนหรือเหตุการณ์ต่างๆ

11. นำเสนอความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆในท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์

12. นำเสนอบทเพลงเหตุการณ์หรือข้อมูลจากสื่อประเภทต่างๆตามความสนใจ

ด้วยความสนุกสนาน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

13. ใช้ภาษาท่าทางในการสื่อสารได้เหมาะสมกับระดับบุคคลและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

14. รู้ที่มาและเหตุผลของงานประเพณี วันสำคัญของชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

15. เข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาต่างประเทศกับภาษาไทยในเรื่องคำ วลี สำนวน ประโยคง่ายๆ และนำไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

16. เข้าใจความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างวัฒนธรรมเจ้าของภาษากับของไทยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาและนำไปใช้อย่างเหมาะสม

17. เห็นประโยชน์ของการรู้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ การเข้าสู่สังคมและอาชีพ

18. เห็นคุณค่าและเข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความเหมาะสมใจ

19. ตระหนักในคุณค่าของภาษาและวัฒนธรรมที่เรียนและนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนาตนเอง

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

20. เข้าใจเนื้อหาสาระทางภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

21. ใช้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนโลก

มาตรฐาน ต 4.1 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษาชุมชนและสังคม

22. ใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่างๆ ภายในสถานศึกษาด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย

23. ใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในรูปแบบต่างๆ กับบุคคลภายในสถานศึกษา

24. ใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในการทำงานและสมัครงานในสถานการณ์จำลอง

มาตรฐาน ต 4.2 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การศึกษาต่อการประกอบอาชีพ การสร้างร่วมมือและการอยู่ร่วมกันในสังคม

25. ใช้ภาษาต่างประเทศในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยรู้จักควบคุมตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเหมาะสม

26. ใช้ภาษาต่างประเทศเฉพาะด้านเพื่อการสื่อสาร การจัดการด้านการเรียน

27. ใช้ภาษาต่างประเทศเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของชุมชนและท้องถิ่น

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน

การเรียนและการสอนเป็นคำที่มักใช้คู่กัน เนื่องจากมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน การสอนเป็นการทำให้เกิดการเรียนรู้ และการสอนที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการ มีความรู้ และมีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมายมีคุณค่าเป็นการประหยัดเวลาและป้องกันการสูญเปล่า ดังนั้นผู้สอนจึงควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งในด้านความหมาย ลักษณะ

องค์ประกอบ หลักการสอน หลักการเรียนรู้ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างหลักการสอนกับหลักการเรียนรู้เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติ (อากรณ ใจเที่ยง, 2540:1) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550:12) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การที่ครูจะจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนนั้น ครูจะต้องมีองค์ความรู้ที่จำเป็นและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้แล้วกระบวนการที่ครูนำมาใช้ยังขึ้นอยู่กับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ครูยึดเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้ครูแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมการสอนและเป็นสิ่งกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอนของครู เหมือนดังที่ Bruner อ้างถึงใน Leach & Moon, 1999:5-6) ได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการสอนจะเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาให้ครูได้ปฏิบัติต่อผู้เรียน การที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามที่หลักสูตรมุ่งหวังนั้นมีองค์ประกอบหลักคือครูจะต้องมีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในชั้นเรียน

ดังนั้น ครูจึงต้องเตรียมการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความหมายและมีคุณค่า

ความหมายของการสอน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการสอนไว้หลายทรรศนะดังนี้

สุนน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงในอากรณ ใจเที่ยง, 2540:1) อธิบายความหมายของการสอนไว้ว่า การสอนคือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

1. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียนนักเรียนกับนักเรียนนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม และครูกับนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม
2. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่
3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่ไปใช้ได้

กู๊ด (Good อ้างถึงใน อากรณ ใจเที่ยง, 2540:2) ได้อธิบายความหมายของการสอนแนวแคบและแนวกว้างไว้ว่า

ความหมายแนวแคบ การสอนหมายถึง การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนนักเรียนในสถาบันการศึกษา ในความหมายแนวกว้างการสอนหมายถึงการจัดสถานการณ์การเรียนการสอนซึ่งรวมถึงการปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างครูกับนักเรียน กระบวนการตัดสินใจ ในการวางแผน การออกแบบการสอน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับสถานการณ์การสอน และการเรียนรู้ต่างๆ การประเมินผล การออกแบบการเรียนการสอนใหม่และการเผยแพร่

จากความหมายของการสอนดังได้กล่าวมาแล้วจึงสรุปได้ว่า การสอนเป็นกระบวนการในการจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

โกเมน ชีรนรเศรษฐ์ (อ้างถึงใน จีรพรรณ จิตประสาธ, 2543:29) ให้ความหมายว่ากิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึงกิจกรรมที่ครูและนักเรียนร่วมกันกระทำเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งหนึ่ง จึงประกอบด้วยกิจกรรมหลายขั้นตอนตั้งแต่ขั้นนำ ขั้นเสนอ ขั้นสรุปจนถึงขั้นวัดผลประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน จีรพรรณ จิตประสาธ, 2543:29) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. คำนึงถึงพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพ ความสนใจของตนเอง มีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย
2. สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รู้ ค้นพบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูคอยสนับสนุนช่วยเหลือแนะนำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และการทำงานต่าง ๆ
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่มีความหมาย ทั้งในและนอกห้องเรียน สนองความต้องการของผู้เรียน และสานต่อจากพื้นฐานความรู้เดิม และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียน
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาจริง ประสบการณ์จริงในลักษณะของการบูรณาการให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่และชีวิตประจำวัน ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
5. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยตนเอง และเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และครูเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในด้านคุณธรรมและจริยธรรม

องค์ประกอบของการสอน

การสอนจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสอนและมีส่วนส่งเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จได้จัดเป็นองค์ประกอบของการสอนทั้งสิ้น สุพิน บุญชูวงศ์ (อ้างถึงในอาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540:4) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนไว้ 3 ประการคือ ครู นักเรียน และสิ่งที่สอน ได้แก่เนื้อหาวิชาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับลำพอง บุญช่วย (อ้างถึงในอาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540:5) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนไว้ 7 ประการคือ

1. ครูผู้สอน
2. ผู้เรียน
3. หลักสูตร
4. วิธีสอน
5. วัตถุประสงค์ของการสอน
6. สื่อการสอน
7. การประเมินผล

การเรียนรู้และทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ดังนี้ (อ้างถึงในอารี พันธุ์ณี, 2546:176)

กิมเบิลและการ์เมอซี (Kimble and Garmezy) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่าปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) เช่นการกระพริบตาเมื่อผงเข้าตา

ฮิลการ์ดและเบาเวอร์ (Hilgard and Bover) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลมาจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเช่นสัญชาตญาณ วุฒิภาวะหรือจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เช่น ความเหนื่อยล้า พืชของยา

ครอนบัค (Cronbach) สรุปว่าการเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ (2536:1) กล่าวว่า การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กัน

เอนกกุล กริแสง (2526:111) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่าการเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์

สุวัฒน์ นิยมคำ (2531:273) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ดังนี้ การปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จะทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่อันเป็นผลมาจากประสบการณ์นี้เรียกว่า การเรียนรู้

เมคนิค (Mednick) ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้ (อ้างถึงในอารี พันธุ์มณี, 2546:176)

1. การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2. การเรียนรู้เป็นผลจากการฝึกฝน
3. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างถาวรจนเกิดเป็นนิสัย มิใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราว
4. การเรียนรู้ไม่อาจสังเกตได้โดยตรง แต่ทราบจากการกระทำที่เป็นผลจากการเรียนรู้

บลูม (Bloom อ้างถึงในอารี พันธุ์มณี, 2546:176) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดการเรียนรู้ว่าเมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจและความคิด (Cognitive Domain) หมายถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึงเมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึงการที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิดความเข้าใจและเกิดความรู้สึกรู้จักคิด ค่านิยมความสนใจ แล้วนำไปปฏิบัติจึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่นการใช้มือเป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้หมายถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลมาจากการได้รับประสบการณ์และการฝึกฝน โดยมีการเปลี่ยนแปลง 3 ด้านคือทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) และการเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain)

ลักษณะการแสดงออกทางการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่มีความละเอียดซับซ้อน มีกระบวนการอย่างค่อยเป็นค่อยไป เป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน ต้องอาศัยระยะเวลาในการศึกษาเพื่อความแน่ใจในผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาลี จูหา (อ้างถึงในอารี พันธุ์มณี, 2546:58) ได้กล่าวถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ความต้องการของผู้เรียน (Need) ความต้องการเป็นแรงขับตามธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวบุคคลอาจมีมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่มีพลังสามารถผลักดันให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ หรือการแสดงออกอย่างมีความหมาย เช่นความต้องการอยากรู้อยากเห็นในเรื่องใด ก็จะเป็นสิ่งยั่วยุให้บุคคลนั้นเกิดความสนใจและเข้าสู่กระบวนการทางการเรียนรู้ได้

2. สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) เป็นสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่เข้ามากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสของบุคคลมีผลต่อการรับรู้และตีความหรือแปลความหมายจากสิ่งที่รับรู้ถ้าสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อบุคคล จะทำให้บุคคลเกิดความสนใจ อยากเรียนรู้ แต่ถ้าสิ่งเร้าไม่เป็นที่สนใจของบุคคล ก็จะไม่มีการนำเอาไปใช้หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลแต่อย่างใด

3. การตอบสนอง (Response) เป็นผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการเรียนรู้แล้วเป็นพฤติกรรมแสดงออกของบุคคลต่อสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ การตอบสนองต่อสิ่งเร้าเป็นเครื่องยืนยันถึงความเข้าใจหรือการแปลความหมายสถานการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งอาจแตกต่างกันตามประสบการณ์ที่บุคคลได้รับมาก่อน ฉะนั้นพฤติกรรมของบุคคลต่างๆ ในสถานการณ์การเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันจึงไม่จำเป็นที่จะมีการตอบสนองในทิศทางเดียวกัน

4. การได้รับรางวัล (Reward) เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรม การตอบสนองออกไป เป็นลักษณะของความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจในผลของการได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอาจถือเป็นกำไรชีวิตหรือความ โชคดีที่ได้เรียนรู้ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นนั้นจะมีผลให้พฤติกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไปมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เหมาะสมและดีกว่าเดิมได้ แต่ถ้าการเรียนรู้ไม่ได้รางวัล หรือไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในผลของพฤติกรรม การเรียนรู้นั้นๆ จะไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมแสดงออกมาให้เกิด และอาจเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อสถานการณ์นั้นๆ ได้

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

นักภาษาศาสตร์ประยุกต์ได้จัดแนวคิดในการสอนภาษาให้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของภาษาตามความเชื่อทางด้านจิตวิทยา ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยาดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546:23-25)

1. แนวคิดกลุ่มประจักษ์นิยม (Empiricist) หรือกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เป็นกลุ่มที่รับแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม ที่เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าและแนวคิดทฤษฎีกลุ่มโครงสร้างที่เชื่อว่าภาษาเป็นเรื่องของนิสัยและความเคยชินประเด็นสำคัญคือ

1.1 ภาษาคือภาษาพูดมิใช่ภาษาเขียนเพราะการใช้ภาษานั้นเริ่มต้นจากการพูด เด็กจะเรียนรู้ภาษาพูดก่อน โดยการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ในการสอนจึงควรเริ่มสอนจากการฟังการพูดก่อน

1.2 ภาษาเป็นเรื่องของนิสัยและความเคยชินที่จะต้องมีการฝึกจนสามารถเข้าใจภาษาได้อย่างอัตโนมัติ ในการสอนจึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกพูดเลียนแบบผู้สอนบ่อยๆ จนจำได้และสามารถนำมาใช้พูดโต้ตอบได้

1.3 ภาษาแต่ละภาษามีโครงสร้างที่แตกต่างกัน ในการสอนจึงควรเตรียมบทเรียน ทั้งในด้านการออกเสียง โครงสร้างทางไวยากรณ์และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้ฝึกใช้ภาษาให้มาก โดยเฉพาะในส่วนที่แตกต่างกัน

2. แนวคิดเพื่อการสื่อสาร (Communication Approach) เป็นแนวคิดที่เน้นความรู้ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาเป็น ลักษณะเฉพาะที่ติดตัวมาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง และเชื่อว่าภาษาเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ มนุษย์จึงต้องมีความรู้ความสามารถทางภาษา ก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมทางภาษา

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษครูผู้สอนจึงควรที่จะต้องพัฒนาตนเองให้ มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านดังเช่นเอลเบซ, ชูแมน, กัดมันชคอต, และกรอสแมน (Elbaz, 1983:101-129, Shulman, 1986:136, Gudmundsdottir, 1991, Grossman, 1990:2-10) ได้กล่าวถึงความรู้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนของครูดังนี้

1. ความรู้ในเนื้อหา (Content knowledge) เป็นความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน ครูควรมีความสามารถและทักษะในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี ตลอดจนข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน หากครูมีความเชี่ยวชาญจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็ว และทำให้เกิดการยอมรับนับถือ ยกย่องจากผู้เรียนอีกด้วย
2. ความรู้เกี่ยวกับวิชาครูโดยทั่วไป (General pedagogical Knowledge) เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับหลักการ โดยทั่วไปของการจัดการชั้นเรียนหรือการจัดการใดๆ ในการดำเนินการถ่ายทอด เนื้อหาวิชา
3. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร (Curriculum Knowledge) เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ เป้าหมายหลักการ เนื้อหา วัสดุหลักสูตร (curriculum materials) ที่นำมาใช้ในการสอน
4. ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน (Knowledge of Learners) เป็นความรู้ความเข้าใจที่จะเป็น ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ระดับการพัฒนาทางสติปัญญาของผู้เรียน แรงจูงใจในการเรียนรู้ มโนทัศน์เดิม มโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นในการเรียนรู้ใหม่ของผู้เรียน
5. ความรู้เกี่ยวกับบริบทของการศึกษา (Knowledge of Educational Contexts) เป็น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลวัตรของกลุ่มในชั้นเรียน ไปจนถึงการบริหารการเงินและ ลักษณะของชุมชน
6. ความรู้เกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษา (Knowledge of Educational Aims) เป็น ความรู้ที่รวมถึงประวัติและปรัชญารากฐาน ซึ่งจะช่วยให้ครูวางเป้าหมายของตนเองในทัศนะที่กว้าง

7. ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การสอนในเนื้อหาวิชา (Pedagogical Content Knowledge) เป็นความรู้เฉพาะทางในการสอนเนื้อหาวิชา ความรู้นี้จำเป็นแก่ครูในการวางแผนการสอน ครูจะต้องเป็นผู้รอบรู้ในเทคนิคของการเรียนการสอน (Mastery of the Techniques of Instruction) ต้องจัดเตรียมบทเรียนให้ได้ประโยชน์สูงสุดในการเรียนของผู้เรียนแต่ละครั้ง ทั้งนี้แผนการสอนของครูจะต้องมีความยืดหยุ่นพอเพียง และปรับให้เข้ากับความสนใจและความชำนาญพิเศษของผู้เรียน นอกจากนี้ควรจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความสามารถของผู้เรียน เน้นย้ำในสิ่งสำคัญ สาธิตด้วยความชำนาญและให้โอกาสผู้เรียนในการปฏิบัติจริงเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะและทัศนคติของผู้เรียน

นอกเหนือไปจากความรู้ในเนื้อหา (Content Knowledge) ซึ่งหมายถึงความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูแล้ว สิ่งที่ครูภาษาอังกฤษควรตระหนักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้แก่ ความรู้ในศาสตร์ของการสอนภาษาอังกฤษ (Pedagogical Content Knowledge) ซึ่งประกอบด้วย

1. แนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอน (Approach Teaching) สำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น นักภาษาศาสตร์ได้เสนอแนวคิดไว้โดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน เช่น สตีเฟน (Stephen Krashen) ได้เสนอแนวคิดการเรียนการสอนแบบธรรมชาติ (Natural Approach) ซึ่งให้ความสำคัญกับปัจจัยป้อนที่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจได้ (Comprehensible Input) เช่นการใช้ของจริงหรือสิ่งของที่แทนของจริง เช่นภาพ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ภาษาได้เร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น และอีกแนวคิดหนึ่งที่เป็นที่นิยมอย่างมาก ในการเรียนการสอนภาษาคือแนวคิดทฤษฎีการเรียนการสอนภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งให้ความสำคัญกับการสื่อความหมาย เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน

2. วิธีการสอน (Methods of Teaching) เมื่อผู้สอนได้พิจารณาแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนว่าเน้นอะไรเป็นหลักแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเลือกวิธีการสอนซึ่งเป็นลำดับขั้นตอนที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีนั้นๆ เช่น เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครูจึงควรเลือกวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมที่สอดคล้องกัน

3. เทคนิคการสอน (Teaching Techniques) ในวิธีการสอนแต่ละวิธีการย่อมมีลำดับขั้นตอนของการสอน และในแต่ละขั้นตอนของการสอนนั้น สิ่งที่ผู้สอน ควรให้ความสนใจและนำไปปฏิบัติคือเทคนิคที่จะทำให้สิ่งที่ครูกำลังนำเสนอ นั้นมีความน่าสนใจน่าติดตาม ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

นอกจากความรู้ในศาสตร์ 3 ประการดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีหลักการสำคัญในการจัดการสอนที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษไม่ควรละเลยในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษซึ่งนักภาษาศาสตร์หลายท่านได้เสนอแนวคิดไว้ แต่ที่นำเสนอเป็นแนวคิดของ บราว (Brown, 2000:53-70) ที่ได้เสนอหลักการเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไว้ (Principles of Language Learning and Teaching) ซึ่งครอบคลุมและสามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยแบ่งออกเป็นหลักการ 3 ด้านคือ

1. หลักการทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Principles) ประกอบด้วย

1.1 ความเป็นหนึ่งเดียว (Automateion) หมายถึงการที่ผู้เรียนภาษา โดยให้ความสนใจต่อรูปแบบภาษาในลักษณะองค์รวม ไม่วิเคราะห์ภาษาเป็นส่วนย่อยๆ เช่น หน่วยเสียง หน่วยคำ และชนิดของคำ

1.2 การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Mearning) การเรียนรู้ที่มีความหมายเป็นการซึมซับความรู้ใหม่ เข้ามาอยู่ในโครงสร้างทางปัญญาและระบบความจำที่มีอยู่ แล้วอย่างมีความหมายและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่เข้ากับโครงสร้างทางสติปัญญาเดิม ทำให้สามารถจดจำได้อย่างแม่นยำ

1.3 การให้รางวัล (The Anticipation of Reward) ผู้สอนควรให้ผู้เรียนตระหนักในผลที่ได้รับจากการเรียนภาษาอังกฤษระยะยาว โดยการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษ ความมีเกียรติและความมีชื่อเสียงที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ ประโยชน์ทางด้านวิชาการของการรู้ภาษาอังกฤษและผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคต

1.4 การสร้างแรงจูงใจภายใน (The Intrinsic Motivation) ผู้สอนจะต้องศึกษาว่าอะไรเป็นแรงจูงใจภายในของผู้เรียนแล้วจึงออกแบบกิจกรรมและใช้เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยความสนุกสนานน่าสนใจ มีประโยชน์ หรือท้าทาย

1.5 การฝึกกลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategic Investment) ผู้สอนจะต้องศึกษาว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีแบบแผนในการเรียนรู้รูปแบบใด แล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแบบแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ควรหาโอกาสฝึกกลยุทธ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยพิจารณาเลือกฝึกกลยุทธ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับบทเรียน

2. หลักการทางด้านความรู้สึกนึกคิด (Affective Principle)

หลักการทางด้านความรู้สึกนึกคิดนี้ Brown ได้แบ่งออกเป็นหลักการย่อยดังนี้

2.1 หลักการแสดงออกทางภาษา (Language Ego) ในขณะที่ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาที่สองนั้น ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาที่สองไปด้วย ซึ่งมีผลทำให้เกิดความรู้สึกป้องกัน (Defensiveness) และมีความรู้สึกสะกดกลั้น (Inhibitions) ต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง ผู้สอนจะต้องให้กำลังใจแก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่น ไม่รู้สึกสิ้นหวังในการเรียนภาษาที่สอง ผู้สอนจะต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาที่สองให้แก่ผู้เรียน ต้องมีการวางแผนและกำหนดโครงสร้างของกิจกรรมให้เหมาะสม

2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ผู้สอนจะต้องสร้างความรู้สึกรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองให้แก่ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับมอบหมายภาระงานแล้วผู้เรียนจะต้องมีความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถที่จะ ทำภาระงานการเรียนนั้นให้สำเร็จได้

2.3 ความกล้าที่จะเสี่ยง (Risk-taking) เป็นหลักการที่เน้นความสำคัญของการช่วยให้ผู้เรียนคาดคะเนความเสี่ยง ในการที่จะพยายามใช้ภาษาทั้งในด้านการรับสารและการส่งสาร ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาที่สองจะต้องกล้าเสี่ยงที่จะใช้ภาษา กล้าที่จะได้รับการตำหนิและการชมเชยด้วยความเต็มใจ มีความพยายามที่จะส่งสารและรับสารที่เป็นภาษาที่สองด้วยความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

2.4 ความเชื่อมโยงระหว่างภาษากับวัฒนธรรม (The Language-Culture Connection) ภาษาและวัฒนธรรมมักจะเชื่อมโยงกัน ในบางครั้งจะเรียนรู้ภาษาที่สองให้สำเร็จได้ก็ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้พูดภาษาที่สองไปด้วย เมื่อใดที่ผู้สอนภาษาจะต้องรวมการสอนระบบของวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยมและแนวทางการคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของภาษาไปด้วย

3. หลักการทางด้านภาษาศาสตร์ (Linguistic Principles)

3.1 อิทธิพลภาษาแม่ (The Native Language Effect) ผู้เรียนภาษาที่สองมักจะคิดเป็นภาษาแม่ก่อน แล้วจึงแปลจากภาษาแม่เป็นภาษาที่สอง ทำให้ภาษาแม่บางส่วนเข้ามาปะปนในภาษาที่สอง จึงทำให้เกิดอุปสรรคขัดขวางการเรียนรู้ภาษาที่สอง คือไม่สามารถทำความเข้าใจสาร และไม่สามารถผลิตสารด้วยภาษาที่สองอย่างถูกต้อง

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษา (Inter Language) ผู้เรียนภาษาที่สองมีแนวโน้มที่จะก้าวไปสู่กระบวนการพัฒนาภาษาอย่างเป็นระบบ หรือกึ่งระบบได้โดยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับของบุคคลอื่นมาช่วยส่งเสริมการพัฒนาภาษาภายในผู้สอน จะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดและความเข้าใจของผู้เรียนด้วยว่าผู้เรียนรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร เข้าใจอย่างไรและมีเหตุผลอย่างไรจึงแสดงออกทางภาษาในลักษณะเช่นนั้น

3.3 ความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Competence) ผู้สอนจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารให้ดีที่สุด โดยให้ความเอาใจใส่ต่อการนำภาษาไปใช้ (Language use) ไม่ใช่เพียงการใช้ภาษาเท่านั้น (Language Usage) ซึ่งนอกจากจะเป็นการใช้ภาษาถูกต้องและคล่องแคล่วแล้ว ยังต้องเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่จริง และเหมาะสมกับบริบทและจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนนำภาษาที่เรียนในห้องเรียนไปใช้ในบริบทของชีวิตจริงด้วย

จากหลักการและแนวคิดดังกล่าว หากครูผู้สอนภาษาอังกฤษนำไปเป็นหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จะเป็นทิศทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

กรมวิชาการ (2546:27-47) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการสื่อสารตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสรุปวิธีสอนที่เน้นทักษะการสื่อสารไว้ดังนี้

1. วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach)
2. วิธีสอนภาษาเพื่อสื่อสารตามธรรมชาติ (Whole Language)
3. วิธีสอนแบบจัดกิจกรรม 10 Minutes for Student
4. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล
5. วิธีสอนแบบตรง
6. วิธีสอนแบบฟัง-พูด
7. วิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ
8. วิธีสอนแบบเงียบ
9. วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง
10. วิธีสอนแบบชักชวน
11. วิธีสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์
12. วิธีสอน โดยใช้สื่อประสม
13. วิธีสอน โดยใช้เกม
14. วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (ม.ป.ภ.)
15. วิธีสอนแบบเรียนเพื่อรอบรู้
16. วิธีสอน โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านและใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านในการจับใจความ
17. วิธีสอน โดยใช้รูปแบบการสอนของบรูเนอร์
18. วิธีสอนด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning)

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กรมวิชาการ (2546:67) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหลักของการใช้กิจกรรม เพื่อการสื่อสารในการเรียนการสอนภาษานั้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และใช้ภาษาที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม การเลือกใช้กิจกรรมจึงต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และเนื้อหาของบทเรียนเป็นสำคัญ

กองวิจัยทางการศึกษา (2546:27-28) กล่าวถึงขั้นตอน การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มี 3 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้น Presentation เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการทำกิจกรรม Warm up กิจกรรมทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้วการบอกจุดประสงค์ในการเรียน การนำเสนอศัพท์ใหม่ โครงสร้างประโยค การอ่านและเขียน โดยเน้นความถูกต้องของการใช้ภาษา

ขั้นที่ 2 ขั้น Practice เป็นการฝึกที่อยู่ในความดูแลของครู เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเข้าใจแล้ว จึงให้ผู้เรียนจับกลุ่มฝึกกันเอง

ขั้นที่ 3 ขั้น Production เป็นการนำความรู้และทักษะภาษาไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมุติ การร้องเพลง และการทำแบบฝึกหัด

การจัดกิจกรรมการสอนเน้นทักษะการฟัง Paulston and others (1976 อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2546:67) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการฝึกทักษะการฟังสรุปได้ดังนี้

1. กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้รู้จุดมุ่งหมายของการฝึกทักษะการฟัง
2. ให้ผู้เรียนฟังข้อความหรือเรื่องราวที่เตรียมไว้
3. ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรืองานที่มอบหมายให้หลังจากการฟังแล้ว
4. ผู้สอนให้คำติชมงานของนักเรียน

การจัดกิจกรรมการสอนเน้นทักษะการพูด สุมิตรา อังวัฒนกุล (อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2546:69) กล่าวว่าทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญในการสื่อสารผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานอาชีพ มักจะเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการพูด การพูดต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับเสียงศัพท์ โครงสร้าง และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเป็นทักษะที่ต้องคำนึงถึงความคิดที่ต้องการแสดงออกให้ผู้อื่นเข้าใจ ตลอดจนการเลือกใช้สำนวนภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม ทักษะการพูดจึงต้องใช้เวลาในการฝึก ต้องมีแรงจูงใจ และความถนัดของผู้เรียน

ขั้นตอนในการสอนทักษะการพูด Scott (1980 อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2546:69) เสนอไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. บอกวัตถุประสงค์ ผู้สอนจะบอกให้นักเรียนรู้ถึงสิ่งที่จะเรียน

2. การสอนเนื้อหา ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนสังเกตลักษณะของภาษา ผู้พูดเป็นใคร ผู้พูดจะบอกอะไร สิ่งที่พูด สถานที่พูดและเนื้อหาที่พูด

3. การฝึกและการถ่ายโอน เป็นการพูดพร้อมๆ กัน หรือทีละคน หรือจับคู่กันฝึกในรูปแบบต่างๆ

ดังนั้นหากครูผู้สอนมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียน ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มาตรฐานการเรียนรู้และวิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วจึงเลือกขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ขั้น Warm up เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการทำกิจกรรม เตรียมความพร้อม กิจกรรมทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้วการบอกจุดประสงค์ในการเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้น Presentation การนำเสนอศัพท์ใหม่ โครงสร้างประโยค การฟัง การพูด การอ่านและเขียน โดยเน้นความถูกต้องของการใช้ภาษา

ขั้นที่ 3 ขั้น Practice เป็นการฝึกที่อยู่ในความดูแลของครู เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเข้าใจแล้วจึงให้ผู้เรียนจับกลุ่มฝึกกันเอง

ขั้นที่ 4 ขั้น Production เป็นการนำความรู้และทักษะภาษาไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมุติ การร้องเพลง และการทำแบบฝึกหัด และการเขียนสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนรู้โดยสรุปเป็นผังความคิด

ทฤษฎีและจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้ผังความคิด

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (http://www.geocities.com/nonggula_school 2004) กล่าวถึงทฤษฎีและจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้ผังความคิดคือทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theories) ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่าเป็นการผสมผสานระหว่างข้อมูลข่าวสารเดิมกับข้อมูลข่าวสารใหม่หากผู้เรียนมีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารเดิมกับข้อมูลข่าวสารใหม่การรับรู้ก็จะง่ายขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนแต่ละคนยังมีลีลาในการเรียนรู้และการนำความรู้ไปใช้แตกต่างกันดังเช่น ฌ็อง-ฌัก ปิอาเจต์ (Piaget, อ้างถึงในสุรเชษฐ เวชชพิทักษ์) นักจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการรับรู้ของเด็ก พบว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับโครงสร้างทางสติปัญญาที่ไม่ซับซ้อนและจะค่อยๆ มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับเมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนจึงควรจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้คิด ได้รู้จักวิธีการและเกิดการค้นพบด้วยตนเองซึ่งต่อมา Bruner เรียกว่าการเรียนรู้โดยการ

ค้นพบ ผู้สอนต้องมีความเข้าใจว่ากระบวนการคิดของเด็กและผู้ใหญ่แตกต่างกัน การเรียนการสอนต้องเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ผู้เรียนคุ้นเคยก่อนและควรแทรกปัญหาที่ผู้สอนหรือผู้เรียนตั้งขึ้นแล้วช่วยกันคิดหาคำตอบ ส่วนรางวัลที่ผู้เรียนได้รับนั้นควรเน้นแรงจูงใจภายในมากกว่าแรงจูงใจภายนอก สุกกรี รอดโพธิ์ทอง (อ้างถึงใน สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์) กล่าวถึงการนำทฤษฎีปัญญานิยมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้แก่การใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนก่อนเริ่มเรียนและระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนทั้งในแง่ของการเลือกเนื้อหาบทเรียน การเลือกกิจกรรมการเรียน และการควบคุมการเรียน การเปิด โอกาสให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมที่สัมพันธ์กับความรู้ใหม่ในรูปแบบที่เหมาะสมการตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์หาคำตอบและการสร้างแรงจูงใจโดยเน้นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากความสำเร็จในการเรียนรู้

นอกจากทฤษฎีปัญญานิยมดังกล่าวข้างต้นแล้วดีวयर (Dwyer, 1978 อ้างถึงใน สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ การจำ และการระลึกได้ (Recall) พบว่ามีหลักการจำโดยสิ่งที่คนเรารับรู้จะถูกเก็บไว้เพื่อที่จะเรียกขึ้นมาใช้ภายหลังซึ่งความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการเรียกความจำที่เก็บเอาไว้ขึ้นมาใช้มีสูงมาก ซึ่งสิ่งที่เราเก็บอยู่ในความจำของเรานั้นมีทั้งสิ่งที่สำคัญและไม่มีสาระอะไร เทคนิคการสอนให้เก็บข้อมูลข่าวสารไว้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับองค์ความรู้ใหม่ที่มีจำนวนมาก เช่นคำศัพท์ในภาษาใหม่ หลักการเสริมสร้างความจำประกอบด้วยหลักการจัดข้อมูลให้เป็นระบบ และหลักการทำซ้ำซึ่งการจัดข้อมูลให้เป็นระบบนั้นทำได้ง่ายกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า

ดังนั้นหากครูนำเอาเทคนิคผังความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะเป็นวิธีการที่ผู้เรียนจะสามารถจัดเก็บข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถดึงข้อมูลออกมาใช้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผังความคิด

เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping Technique) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยโทนี บูซาน ในปี ค.ศ.1970 อธิบายว่าในสมองของมนุษย์มีเซลล์ประสาทในสมองกว่าสิบล้านเซลล์ และแต่ละเซลล์มีความเชื่อมโยงกันด้วยส่วนที่เรียกว่า Dendrite ที่ยื่นออกไปรอบทิศทางเพื่อรับข้อมูลจากเซลล์ประสาทเซลล์อื่นๆ และ Axon ที่ใช้ในการส่งข้อมูลไปยังเซลล์ประสาทอื่นๆ ทั้ง Dendrite และ Axon มีการเชื่อมโยงกันอยู่ในสมองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งการทำงานในสมองของมนุษย์นี้ โทนี บูซาน (1997:26-57) เรียกว่า การคิดรอบทิศทาง (Radiant Thinking)

ผังความคิดกับการทำงานของสมอง

ทักษะของสมอง

ภาพที่ 2.1 แผนภาพแสดงทักษะของสมอง

สมองแต่ละซีกมีทักษะที่เด่นและเหมาะสมต่างกัน โดยจะสื่อสารกลับไปกลับมาคล้ายๆ กับคนสองคน (แวนด้า นอร์ธ และ โทนี บูชาน, 2541:22)

ทักษิณีย์ คงสร้อย และคณะ (<http://www.edu.pitlok.net/chingchai/tat/technic.html>) กล่าวว่า ผังความคิด (MindMap) เป็นเทคนิคหรือวิธีการสอนที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญให้ผู้เรียนได้คิดได้ปฏิบัติด้วยตนเองโดยครูไม่ใช่ผู้ชี้นำ และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ในการพัฒนาความคิดการรวบรวมข้อมูลการถ่ายทอดข้อมูลเป็นระบบและจดจำได้นานเป็นการถาวร

ผังความคิด เป็นผังภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของสาระ หรือความคิดต่างๆ ให้เห็นเป็นภาพรวม แล้วมาลำดับความคิดต่างๆ ให้เห็นเป็นภาพรวมแล้วมาลำดับความคิดเรียงเรียงข้อมูล โดยใช้ความรู้เดิม มาเชื่อมต่อกับความรู้ใหม่ เป็นการสร้างองค์ความรู้ ให้เกิดในตัวนักเรียน นักเรียนจะได้คิดวิเคราะห์เอง ปฏิบัติจริง โดยการเขียนหัวข้อหลัก หรือความคิดรวบยอดไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาออกไปเป็นความคิดรวบยอดย่อย

นอกจากนี้ ครูยังสามารถใช้ประโยชน์จากผังความคิด โดยนำมาสร้างผังมโนทัศน์ กำหนดการสอน การเขียนผังบูรณาการระหว่างวิชา ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างดี ง่ายต่อความเข้าใจ

เช่นพร้อมทั้งสามารถเขียนเป็นแผนผังกิจกรรมบูรณาการ ได้เป็นอย่างดีเช่น กิจกรรมวันสำคัญ ทำให้กิจกรรมต่างๆที่ครูดำเนินการเป็นระบบแบบแผนง่ายต่อการปฏิบัติและส่งผลต่อผู้เรียนมากที่สุด

ลักษณะสำคัญของผังความคิด

โทนี บูชาน (1997:59) สรุปคุณลักษณะเฉพาะของผังความคิดไว้ 4 ลักษณะดังนี้

1. ประเด็นที่สนใจถูกสร้างขึ้นภายในภาพตรงกลาง
2. หัวข้อหลักของประเด็นอยู่รอบภาพตรงกลางทุกทิศทาง เปรียบเสมือนกิ่งก้านของต้นไม้
3. กิ่งก้านประกอบด้วยภาพ หรือคำสำคัญที่เขียนบนเส้นที่โยงใยกัน ส่วนคำอื่นๆที่มีความสำคัญรองลงมาจะถูกเขียนในกิ่งก้านที่แตกออกในลำดับต่อ ๆ ไป
4. กิ่งก้านจะถูกเชื่อมโยงกันในลักษณะที่แตกต่างกันตามตำแหน่งและความสำคัญ

นอกจากนี้ประชาสรรค์ แสนภักดี (glocalization@thailand.com) ได้กล่าวถึง MIND MAP (แผนที่ความคิด) ว่าเป็นวิธีการช่วยบันทึกความคิดเพื่อให้เห็นภาพความคิดที่หลากหลายมุมมองที่กว้างและชัดเจนกว่าการบันทึกที่เราคุ้นเคยโดยยังไม่จัดระบบระเบียบความคิดใดๆ ทั้งสิ้นเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับโครงสร้างการคิดของมนุษย์ที่บางช่วงสมองจะกระโดดออกนอกทางขณะที่กำลังคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การทำให้สมองได้คิด ได้ทำงานตามธรรมชาติ นั้น มีลักษณะเหมือนต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านออกไปเรื่อยๆ

สาระสำคัญของผังความคิด

1. การเริ่ม โดยเริ่มสร้างผังความคิดจากคำ หรือมโนทัศน์หลัก
2. การใช้ จะใช้องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบดังนี้
 - 2.1 คำสำคัญ เป็นคำที่แสดงถึงสิ่งที่ต้องการเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับคำหรือมโนทัศน์ที่เป็นประเด็นหลัก
 - 2.2 การเชื่อมโยง เป็นการเชื่อมโยงของคำสำคัญที่ปรากฏ จะทำให้ความคิดมีความต่อเนื่อง และคำสำคัญมีความหมายมากขึ้นโดยการแสดงด้วยลักษณะของเส้น ลูกศรแบบต่างๆ หรือใช้รหัส
 - 2.3 การเน้นความสำคัญ เป็นการทำให้ผู้ทำผังความคิด สามารถลำดับความคิดได้อย่างเป็นระบบ รู้ถึงความสำคัญมากขึ้น หรือลำดับก่อนหลัง โดยใช้ขนาดของตัวอักษรสีต่างๆ กัน หรืออาจใช้ตัวหนังสือที่มีมิติแตกต่างกัน
 - 2.4 การเขียน การทำผังความคิดต้องมีการเขียนในลักษณะแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของผู้สร้าง ซึ่ง ไม่มีเพียงตัวหนังสือหรือคำเท่านั้น ควรมีภาพประกอบหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อทำให้เกิดความหมายมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนในการสร้างผังความคิด

ขั้นที่ 1 เริ่มด้วยสัญลักษณ์ หรือรูปภาพตรงกลางกระดาษ

ขั้นที่ 2 ระบุคำสำคัญหลัก

ขั้นที่ 3 เชื่อมโยงคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญหลักด้วยเส้นโยงจากคำสำคัญหลัก

ตรงกลางออกไปทุกทิศทาง

ขั้นที่ 4 เขียนคำที่ต้องการ 1 คำ ต่อ 1 เส้นและแต่ละเส้นควรเกี่ยวข้องกับเส้นอื่น ๆ

ด้วย

ขั้นที่ 5 ขยายคำสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากอย่างยิ่งเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 6 ใช้สี รูปภาพ ลักษณะของเส้น เป็นการระบุถึงลักษณะความเชื่อมโยง การเน้น

หรือลำดับ

วิจิต ชาวะหา (<http://www.jcu.edu.au/studying/services/studyskills/mindmap/howto.html>) กล่าวถึงวิธีการสร้าง Mind Map ว่าทำได้ดังนี้

1. ไม่ควรใช้กระดาษที่มีบรรทัด เพราะเส้นบรรทัดจะมาบีบความคิดของเรา ถ้ามีแต่เป็นกระดาษที่มีเส้น ควรให้เส้นบรรทัดอยู่ในแนวตั้ง อย่าให้เป็นแนวนอน
2. ไม่ควรใช้กระดาษที่มีข้อความบางส่วนอยู่เขียนเส้นโยง “ความคิดใหม่” ที่ขยายความหรือแตกออกมาจาก “ความคิดหลัก” ในลักษณะที่แผ่ขยายหรือแผ่เป็นรังสีออกไปจากความคิดหลัก เป็นกิ่งก้านสาขา
3. พยายามมองหาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดต่างที่พุ่งพรูออกมาจากสมองของเราหรือของกลุ่ม เราอาจใช้สัญลักษณ์ที่สะท้อนความหมายของความคิดนั้นๆ
4. ควรเขียนอย่างรวดเร็ว ไม่ควรหยุดชะงักชั่วคราว เพราะจะทำให้การคิดหยุดไปด้วย พยายามให้ความคิดไหลออกมา เขียนข้อความออกมาก่อนอย่ากังวลกับการประดิษฐ์คำ (edit) มากนักเพราะจะขัดขวางกระบวนการคิด ถ้าคิดอะไรไม่ออกจริงๆ ก็ให้มองมาดูว่าเราได้คิดอะไรไปแล้วบ้าง
5. เว้นที่ว่างไว้ให้มากพอ เพื่อเพิ่มความคิดใหม่ที่คิดได้ในภายหลัง หรือทำความคิดให้เด่นขึ้นมาหากพบว่ามันมีความสำคัญมาก หรืออาจตั้งคำถาม ข้อสงสัยเพิ่มเติม จึงเป็นการดีที่ควรเว้นที่ว่างในกระดาษไว้ก่อน
6. เราอาจใช้ปากกาสี หรือสัญลักษณ์เพื่อจับกลุ่มย่อยๆ มารวมกัน

นอกจากนี้ประชาสรรค์ แสตนภักดี (glocalization@thailand.com) ได้อธิบายถึงวิธีการสร้างผังความคิดว่าประกอบด้วยสิ่งสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

คำคุณแจ

คำคุณแจพื้นความจำ หรือวลีเป็นสิ่งซึ่งโดยตัวมันเองแล้วสามารถก่อให้เกิดภาพพิเศษได้หลากหลาย เมื่อเห็นมันอีกครั้งก็จะนำไปสู่ภาพเดิม เพราะมันนำไปสู่คำนาม หรือคำกริยาที่สำคัญ โดยการล้อมรอบด้วยการเพิ่มคุณแจคำคุณศัพท์ หรือคำวิเศษณ์

ส่วนคำคิดสร้างสรรค์เป็นคำที่กระตุ้นความคิดและช่วยในการนึกภาพ โดยเฉพาะ แต่ละจะเป็นคำที่กว้างขวางมากกว่าคำคุณแจพื้นความจำ ซึ่งตรงไปตรงมา ยกตัวอย่าง คำว่า "เยี่ยม" และ "มหัศจรรย์" เป็นคำที่กระตุ้นความคิด โดยเฉพาะแต่ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ภาพที่เจาะจงลงไปเสมอไป

นอกจากจะเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างคำคิดสร้างสรรค์กับคำช่วยพื้นความจำแล้ว จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของคำ รวมไปถึงธรรมชาติของสมองในการใช้คำต่างๆ ด้วย

คำคุณแจกับการจดบันทึกแบบปกติ

เนื่องจากพวกเรามักจะคุ้นเคยกับคำพูดและการเขียนตัวหนังสือมากเกินไป เราจึงคิดอย่างผิดๆ ว่าโครงสร้างประโยคปกติเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการจดจำภาพลักษณ์และความคิดที่สื่อด้วยถ้อยคำ ดังนั้น นักเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่ หรือแม้แต่ผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว ก็มักจะจดบันทึกแบบปกติ

จากความรู้ใหม่เรื่องแนวความคิดหลักและการพื้นความจำที่แสดงให้เห็นว่า การจดบันทึกแบบปกตินี้ 90 % ของคำต่างๆ นั้น ไม่จำเป็นสำหรับการพื้นความจำ ตัวเลขที่สูงลืออย่างมากเช่นนี้ กลับยิ่งสร้างความน่าตกใจมากขึ้น เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับการจดบันทึกแบบประโยคๆ นั่นคือ

1. เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์กับการจดบันทึกคำไม่ได้ช่วยในการจำ

2. เสียเวลาไปกับการอ่านซ้ำคำที่ไม่จำเป็น

3. เสียเวลาในการค้นหาคำซึ่งเป็นคำคุณแจพื้นความจำ ซึ่งมันถูกกลืนหายไปโดยการที่ไม่มีการทำเครื่องหมายไว้ และถูกรวมอยู่กับคำที่ไม่ช่วยพื้นความจำอื่นๆ

ในที่สุดแล้ว การเชื่อมกันระหว่างคำคุณแจพื้นความจำ และแนวคิดควรถูกเน้นควรหลีกเลี่ยงการบันทึกคำคุณแจในลักษณะบัญชีหางว่าว และต่อยาวบนบรรทัดเดียว

การจดบันทึกแบบ Mind Map

ถ้าเราต้องการให้สมองโยงโยใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ก็ควรจำรูปแบบการบรรจุข้อมูลให้ง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการจัดในลักษณะ "แบ่งเป็นช่อง" ซึ่งจะเป็นไปตามที่ว่า ถ้าหากสมองทำงานขึ้นต้นกับคำสำคัญในการเชื่อมโยง และประสานรวมกันแล้ว ความสัมพันธ์

ของการจดบันทึกและคำของเรา ก็ควรจะได้รับการจัดรูปแบบเดียวกัน แทนที่จะเป็นแบบ "เส้นตรง" อย่างที่เคยทำกันแทนที่เราจะเริ่มจากบันทึกด้านบนแล้วเขียนลงมาเป็นประโยค หรือลำดับรายการ เราควรเริ่มจากศูนย์กลางของความคิดหลัก แล้วแตกสาขาออกมาเป็นความคิดย่อย ตามลักษณะของความคิดและ โครงเรื่องหลัก

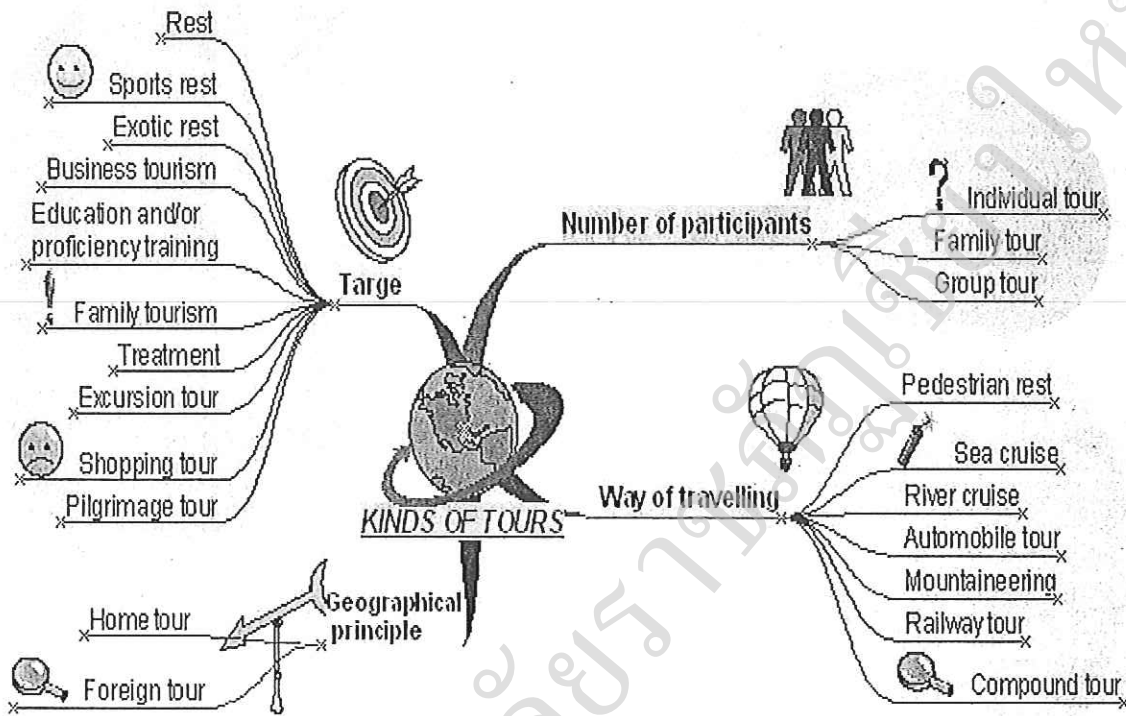
กฎของ Mind Map

1. เริ่มด้วยภาพสีตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษภาพๆ เดียวมีค่ากว่าคำพันคำ และยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มความจำมากขึ้นด้วย ให้วางกระดาษตามแนวนอน
2. ใช้ภาพให้มากที่สุด ใน Mind Map ตรงไหนที่ใช้ภาพได้ให้ใช้ก่อนคำ หรือรหัส เป็นการช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตาและช่วยความจำ
3. ควรเขียนคำบรรจงตัวใหญ่ๆ เป็นภาษาอังกฤษด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ เพื่อที่ว่าเมื่อย้อนกลับไปอ่านจะให้ภาพที่ชัดเจน สะดุดตาอ่านง่าย และก่อผลกระทบต่อความคิดมากกว่า การใช้เวลาเพิ่มเติมอีกเล็กน้อยในการเขียนตัวให้ใหญ่ และอ่านง่ายชัดเจนจะช่วยให้เราสามารถประหยัดเวลาได้ เมื่อย้อนกลับไปอ่านอีกครั้ง
4. เขียนคำเหนือเส้นได้ แต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆ เพื่อให้ Mind Map มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ
5. คำควรมีลักษณะเป็น "หน่วย" เช่น คำละเส้น เพราะจะช่วยให้แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่นๆ ได้อย่างอิสระเปิดทางให้ Mind Map คล่องตัวและยืดหยุ่นได้มากขึ้น
6. ใช้ สี ทั่ว Mind Map เพราะสีช่วยยกระดับความคิด เพลินตา กระตุ้นสมองซีกขวา
7. การทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ควรปล่อยให้สมองคิดมีอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่ามัวแต่คิดว่าจะเขียนลงตรงไหนดี หรือว่าจะใส่หรือไม่ใส่อะไรลงไป เพราะล้วนแต่จะทำให้งานล่าช้าไปอย่างน่าเสียดาย

หลักสำคัญในการทำแผนที่ความคิด

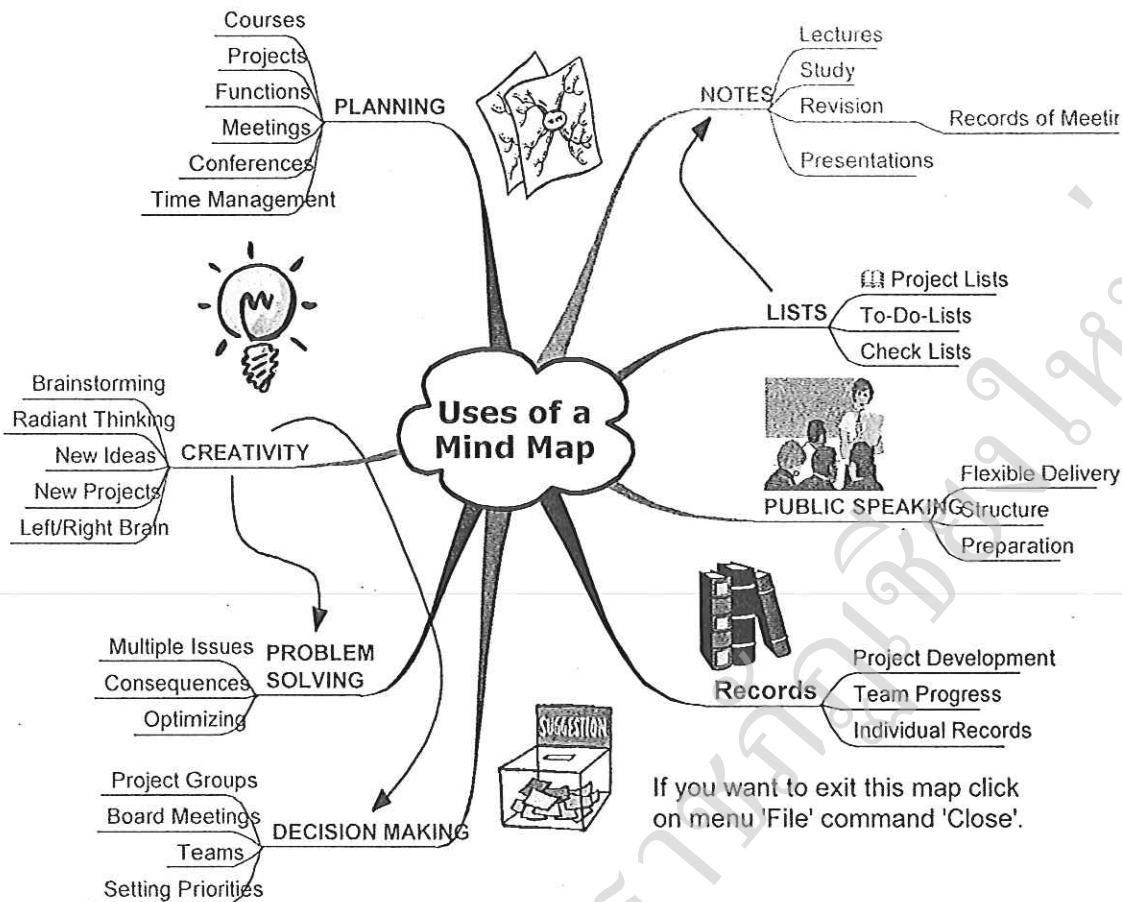
1. อย่าเขียนประโยคยาวๆ เพราะพื้นที่จำกัด ให้เขียนใจความสั้นๆ หรือวลีเท่านั้น หากมีประโยคยาวๆ ให้กลุ่มช่วยกันสรุปเป็นคำสั้นๆ
2. ให้เขียนด้วยปากกาหลายๆ สี
3. ให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น (ผิดถูกไม่ว่ากัน)
4. หากแตกออกมาแล้วเต็มแผ่นกระดาษไม่มีที่เขียน หรือต้องการจะเจาะลึกในเรื่องนั้นเป็นการเฉพาะให้ยกเรื่องนั้นๆ มาขึ้นแผ่นใหม่ โดยเอาเรื่องนั้นมาตั้งตรงกลางแล้วแตกแผนที่อีกครั้งหนึ่ง

5. หลังจากที่ทำแผนที่ความคิดเสร็จแล้ว ให้ที่ประชุมวิเคราะห์ร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง และประมวลออกมาเป็นแผนที่ความคิดตามที่สรุปอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์หรือจัดหมวดหมู่ให้ชัดเจน

ภาพที่ 2.2 แผนภาพแสดงตัวอย่างผังความคิดเรื่อง Kinds of tours

ที่มา : ([http:// www.en.wikipedia.org/wiki/Mindmap](http://www.en.wikipedia.org/wiki/Mindmap), 20 ตุลาคม 2548)

ภาพที่ 2.3 แผนภาพแสดงตัวอย่างผังความคิดเรื่อง Uses of a Mind Map

ที่มา : (<http://www.en.wikipedia.org/wiki/Mindmap>, 20 ตุลาคม 2548)

การนำผังความคิดมาใช้ในงานต่าง ๆ

โทนี บูซาน (2541:55-56) ได้ให้ความเห็นว่าเราสามารถนำผังความคิดมาใช้ประโยชน์ในงานต่าง ๆ ได้มากมายดังนี้

1. การจดบันทึก ซึ่งในการจดบันทึกโดยทั่วไปคนส่วนใหญ่มักใช้การจดบันทึกตามแนวนอน หรือแนวตั้งทางเดียวตามส่วนของภาษานั้นๆ ทำให้ไม่ได้ประโยชน์จากการจดบันทึกอย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่เห็นถึงจุดสำคัญและความสัมพันธ์ของเนื้อหาอย่างชัดเจน แต่หากใช้ผังความคิด จะทำให้ผู้จดบันทึกเห็นถึงจุดสำคัญ และความเชื่อมโยงของเนื้อหาที่มีความเป็นอิสระจนเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ มากขึ้น

2. การตัดสินใจ หากใช้ผังความคิดจะทำให้มองเห็นผลดีหรือผลเสียอันเนื่องมาจากการตัดสินใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้โอกาสตัดสินใจผิดพลาดมีน้อยลงด้วย

3. การเสนอผลงาน จะทำให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่ต้องการแสดงรวมทั้งการเชื่อมโยงขององค์ประกอบ และมีการเน้นความสำคัญ ทำให้การเสนอผลงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การแก้ปัญหา หากบุคคลพบกับปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ไขได้ เป็นเพราะไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริง และไม่สามารถคิดแก้ปัญหานั้นๆ ได้ แต่ถ้าหากใช้ผังความคิดจะทำให้ผู้แก้ปัญหาสามารถรู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงง่ายขึ้น และยังเชื่อมโยงสาเหตุกับปัญหาได้ง่ายขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างทางเลือกที่หลากหลายและลำดับวิธีการแก้ปัญหาได้สะดวกยิ่งขึ้น

5. การวางแผน ในการวางแผนต้องอาศัยการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานต่าง ๆ ที่จะดำเนินการเช่น จุดประสงค์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง สถานที่ เวลา หากใช้ผังความคิดในการวางแผนก็จะทำให้วิเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวได้ง่าย ครบถ้วนและทำให้การวางแผนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผังความคิดกับการเรียนการสอนซึ่ง แวนด้า นอร์ธ และ โทนี บูชาน (2541:43-48) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการใช้ผังความคิดในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. กำหนดคำถามให้คิด เช่น เมื่อผู้สอนพูดถึงน้ำ ผู้เรียนคิดถึงอะไร
2. ระดมสมอง เพื่อหาสิ่งที่ผู้เรียนคิด จะเป็นการนำความรู้ที่มีอยู่ออกมาใช้ให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด คือปล่อยให้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไหลมาจากสมอง
3. เขียนความคิดรวบยอดหลักไว้ตรงกลางของกระดาษตัวบรรจงใหญ่ ความคิดที่สำคัญน้อยลงไปอยู่บริเวณริมขอบ คือ แดกสาขาออกไปเขียนคำบนเส้นที่ยาวเท่าตัวหนังสือ โดยเขียนเหนือเส้น
4. ลากเส้นเชื่อมโยงในแต่ละความคิด เส้นสาขาหลักหนาเรียวกว่าเส้นที่ต่อ เส้นแต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆ
5. ใช้สี ที่ช่วยในเรื่องการจดจำ เพลินตา กระตุ้นสมองซีกขวา
6. ใช้เครื่องหมาย รูปภาพ ลูกศร ช่วยให้เห็นว่าแนวคิดต่างๆ มีความเชื่อมโยงอย่างไร และทำให้เกิดความโดดเด่น

นอกจากนี้การเขียนผังความคิดสามารถนำไปแก้ปัญหามากมาย ในชีวิตประจำวันของคนเราได้ ดังที่ โทนี บูชาน (2541:93-94) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การเรียนการศึกษาและการเตรียมสอบแทนที่จะต้องดูสมุดจดงานหลายๆ หน้าในแต่ละวิชาที่เรียนสามารถใช้ผังความคิดแผ่นเดียวแล้วยังนำมารวมกันทำเป็น Master Mind-Map ทั้งทำให้จำง่ายไม่เครียด การเรียนสนุกสนาน

2. การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ระดมสมอง จัดรูป ใช้เหตุผล หยุดจากเริ่มคิดไปจนถึงหยุดคิด ผังความคิด ช่วยได้ตลอด คือ ช่วยให้การคิดมีชีวิตชีวา
3. การสื่อสารการพูดในที่สาธารณะโดยเขียนหัวข้อสำคัญในรูป ผังความคิด จะทำให้เกิดความมั่นใจและไม่ลืมประเด็นสำคัญๆ และจำง่าย
4. ปัญหา วิเคราะห์ แก้ปัญหา คือ ผังความคิด ช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินทางเลือกที่ดีที่สุด ช่วยให้เกิดภาพรวม
5. สมาธิ การตื่นไหล ความสนุกสนาน ความรวดเร็ว สีสัน ภาพ และความรื่นตาในการเขียน ผังความคิดช่วยให้เกิดความสนใจสร้างสมาธิ
6. ความจำและการฟื้นความจำ ผังความคิดที่เต็มไปด้วยสีสัน คำที่เป็นกุญแจ ภาพ และการป้อนข้อมูลให้โยงกันตามขอบเขตเข้าสู่สมอง ทำให้สามารถจำและเรียกความจำได้ดีที่สุด
7. วางแผนและการจัดลำดับความสำคัญ ผังความคิดช่วยจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลัง และยังช่วยบริหารเวลาของเรื่องต่างๆ ที่ต้องทำ

จากความสำคัญของผังความคิดในการช่วยแก้ปัญหา ดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับสมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2536:145) ที่กล่าวว่า ผังความคิดสามารถนำไปใช้ประกอบการบรรยายได้ โดยเฉพาะครูที่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนนั้นเช่นครูต้องการบรรยายมโนทัศน์ของคำสำคัญครูสามารถเขียนคำสำคัญลงบนกระดาน โดยอยู่ในรูปแผนที่ความคิด การใช้ผังความคิดประกอบการบรรยาย จะช่วยให้นักเรียนเห็นภาพรวมของเนื้อหาที่ทำการสอน ได้อย่างดีช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ William (1983:97-98) ได้กล่าวถึง Mind Map หรือ Mapping ว่าการจัดระเบียบเนื้อหาที่นำเสนอโดยการเขียนหรือการพูด ในการแสดงข้อมูลข่าวสารจากหนังสือและคำบรรยายในรูปแบบเชิงเส้นตรงสำหรับนักเรียน ผู้ที่สมองเขาไม่ได้เป็นเชิงเส้นตรงโดยเฉพาะแต่ถูกกำหนดให้ต้องเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบเส้นตรงจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากและอาจจะหันเขาไปจากการเรียนและทำลายความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น การทำผังความคิดช่วยให้มีทางเลือก ที่มีความสุขโดยช่วยให้นักเรียนและครูสามารถที่จะจัดเนื้อหาในรูปแบบเชิงภาพเพื่อที่จะเห็นข้อมูลข่าวสารตรงความสัมพันธ์ในรูปแบบที่มองเห็นได้ นอกจากนี้ยังช่วยนักเรียนเลื่อนจากแนวคิดหนึ่งไปสู่แนวคิดใหม่ได้โดยไม่ถูกจำกัดตามความต้องการของการจัดระเบียบเชิงเส้นตรงดังนั้นจึงมีส่วนช่วยให้ความไหลลื่นและความยืดหยุ่นในการคิดของนักเรียน

โทนี บูซาน (2541:96) ได้รวบรวมข้อดีของผังความคิดเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดบันทึกแบบเส้นตรงได้ดังนี้

1. ศูนย์กลางหรือความคิดหลักจะถูกกำหนดขึ้นอย่างเด่นชัดกว่าเดิม
2. ความสัมพันธ์ที่สำคัญของแต่ละความคิด เชื่อมโยงให้เห็นอย่างชัดเจน โดยความคิดที่สำคัญกว่าอยู่ใกล้จุดศูนย์กลางมากกว่า ความคิดที่สำคัญน้อยลง ไปจะอยู่บริเวณขอบ
3. การเชื่อมโยงระหว่างคำสำคัญจะเห็นได้อย่างชัดเจน เพราะตำแหน่งที่ใกล้กัน และการเชื่อมต่อกัน
4. ผลจาก 3 ประการดังกล่าวข้างต้น ทำให้การฟื้นความจำและการทบทวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น
5. ธรรมชาติของโครงสร้างดังกล่าว ช่วยให้การเพิ่มเติมข้อมูลใหม่ๆ ทำได้ง่ายขึ้น โดยข้อมูลจะไม่กระจัดกระจาย หรือต้องอัดใส่เข้าไป
6. ผังความคิดแต่ละแผ่นจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ช่วยให้การฟื้นความจำง่ายขึ้น
7. การจดบันทึกข้อมูลในเชิงสร้างสรรค์มากๆ เช่น การเตรียมเขียนบทความ ฯลฯ ผังความคิดซึ่งมีลักษณะปลายเปิดอยู่แล้ว ช่วยทำให้สมองพร้อมที่จะเกาะเกี่ยวคำ หรือความคิดใหม่ได้ทันที

นอกจากนี้ประชาสรรค์ แสตนภักดี (glocalization@thailand.com) ได้กล่าวถึงข้อดีของการเขียนบันทึก Mind Map เมื่อเปรียบเทียบกับการจดบันทึกแบบเส้นตรงไว้ดังนี้

1. ศูนย์กลางหรือความคิดหลักจะถูกกำหนดขึ้นอย่างเด่นชัดกว่าเดิม
2. ความสัมพันธ์ที่สำคัญของแต่ละความคิดเชื่อมโยงให้เห็นอย่างชัดเจน โดยความคิดที่สำคัญกว่าอยู่ใกล้จุดศูนย์กลางมากกว่า ความคิดที่สำคัญน้อยลง ไปจะอยู่บริเวณขอบ
3. การเชื่อมโยงระหว่างคำสำคัญจะเห็นได้อย่างชัดเจน เพราะตำแหน่งที่ใกล้กัน และการเชื่อมต่อกัน
4. ผลจาก 3 ประการดังกล่าวข้างต้น ทำให้การฟื้นความจำ และการทบทวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วมากขึ้น
5. ธรรมชาติของโครงสร้างดังกล่าวช่วยให้การเพิ่มเติมข้อมูลใหม่ๆ ทำได้ง่ายขึ้น โดยข้อมูลจะไม่กระจัดกระจาย หรือต้องอัดใส่เข้าไป
6. Mind Map แต่ละแผ่นจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ช่วยฟื้นความจำง่ายขึ้น
7. ทำให้จำได้ง่ายขึ้น
8. ทุกคนได้มีส่วนร่วม
9. ได้รับความเห็นของทุกคน
10. สามารถนำเสนอได้ดีและทำให้ผู้เข้าร่วมสนใจ

แผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545:157) ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยกล่าวว่าหลังจากที่ได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ และจัดแบ่งหน่วยย่อยแล้วครูผู้สอนต้องศึกษาเทคนิคการสอนวิธีสอนแนวคิดทฤษฎีของวิธีการสอนแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัย ระดับชั้นและระดับความสามารถของผู้เรียน โดยมีแนวคิดคือ การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นและบูรณาการทักษะในวิชาภาษาอังกฤษคือทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน เข้าด้วยกันโดยไม่แยกส่วนที่ละทักษะ การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ อาจจัดทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545:158) ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยมีรูปแบบดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. สาระการเรียนรู้ (เนื้อหา)
5. กิจกรรม / กระบวนการจัดการเรียนรู้
6. สื่อ / แหล่งการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
 - 8.1 ผลการจัดการเรียนรู้
 - 8.2 ปัญหา อุปสรรค
 - 8.3 ข้อเสนอแนะ
9. ความคิดเห็นของผู้บริหาร

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

สุธรรม จันทร์หอม (2518:99) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ผลของการเรียนการสอน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และความสามารถในด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการอบรมสั่งสอนของครู

ไพศาล หวังพานิช (2526:89) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือการสอน

จากความเห็นดังกล่าวสรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถทางด้านความรู้ ทักษะและทางวิชาการของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นิโลบล นิมกิงรัตน์ (2523:24) ให้ความหมายแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้ตรวจสอบความรู้ ทักษะและสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ ที่ผู้เรียนได้รับการอบรมสั่งสอน ภายในช่วงเวลาที่กำหนดซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์อาจแบ่งได้ 2 ชนิดคือ

1. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มีคุณลักษณะแห่งความมาตรฐาน 2 อย่าง คือ

1.1 มาตรฐานในวิธีการสอน คือ วิธีดำเนินการสอบจะต้องเหมือนกันหมด ซึ่งวิธีการสอบจะกำหนดไว้ในตัวข้อสอบทุกฉบับ

1.2 มาตรฐานในการให้คะแนน คือ จะมีเกณฑ์การให้คะแนนที่เรียกว่า เกณฑ์ปกติ (Nom) ไว้สำหรับเปรียบเทียบ เพื่อจะได้บอกว่าจะคะแนนที่ได้จากการสอบหมายความว่าอย่างไร

2. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น (Teacher Made Test) เป็นแบบทดสอบที่ครูผู้สอนแต่ละวิชาสร้างขึ้นเอง เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในวิชานั้น ซึ่งครูจะสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสอบย่อย (Formative Test) คือ วัดผลการเรียนภายหลังสิ้นสุดการเรียนหน่วยหนึ่งๆ และเพื่อใช้ในการสอบรวม (Summative Test) คือ วัดผลเมื่อเสร็จสิ้นในกระบวนวิชานั้นๆ

วรรณวดี ม้าลำพอง (อ้างถึงในจิรพรรณ จิตประสาท, 2543:34) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ และสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ ที่เด็กได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวงจากทางโรงเรียนและจากที่บ้าน

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533:299) กล่าวว่า ประเภทของข้อทดสอบที่ครูสร้างขึ้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. ข้อทดสอบแบบปรนัย (Objective Test) เป็นข้อสอบที่ครูสร้างขึ้น โดยมีแผนการสอน ที่มีวัตถุประสงค์ของวิชาที่สอนอย่างแจ่มแจ้งและใช้วัตถุประสงค์เป็นเครื่องช่วยเตรียมการ สอนเตรียมจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้นักเรียนจำนวนข้อสอบของแต่ละหัวข้อย่อยอาจ เปลี่ยนแปลงได้แล้วแต่ว่าในเวลาสอบเน้นหัวข้อใดมากน้อยเพียงไร

2. ข้อทดสอบแบบอัตนัย (Subjective Test หรือ Essay) เป็นข้อสอบที่ใช้วัดความสามารถของนักเรียนในขั้นสูง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง คำตอบของ นักเรียนทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนด้วยว่าถูกต้องเพียงไร

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถ ของนักเรียนที่ได้รับจากการเรียนการสอนในสถานศึกษา ดังนั้นแบบทดสอบที่ใช้ตรวจสอบความรู้ ของนักเรียนจึงต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม แปลความก้าวหน้าของนักเรียนในด้านความรู้และ ความสามารถ ว่าบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ รวมทั้งช่วยครูผู้สอนในการวินิจฉัยคุณภาพของ กระบวนการเรียนการสอนอีกด้วย

ความหมายของความพึงพอใจ

พจนานุกรมทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ (<http://www.stou.ac.th/Thai/School/sla/Webboard/Question.asp?GID=13734>.) กล่าวว่าความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นสภาพความรู้สึกของบุคคลที่มีความ สุข ความอึดอ้อมใจ เมื่อความต้องการหรือแรงจูงใจของตนได้รับการตอบสนอง

นักวิชาการได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายทัศนะ ดังนี้

แนนซี มอร์ส (Nancy Morse, 1953:27 อ้างถึงใน สุเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม, 2541:9) ได้ให้ ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ลดความเครียด โดยเมื่อความเครียดได้รับการ ตอบสนองและลดลง ก็จะเกิดความพึงพอใจตามมา

เชลลีย์ (Shelley) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือทฤษฎีว่าด้วยความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ซึ่งความรู้สึกทุกชนิดของมนุษย์จะติดอยู่สองแบบ ความรู้สึกทางบวกคือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้มีความสุขส่วนความรู้สึกทางลบคือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความไม่สบายใจ ความรู้สึกสองแบบนี้มีความสัมพันธ์กันอย่าง สลับซับซ้อนระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสองเรียกว่าระบบความพึงพอใจซึ่งความพึง พอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึก ความคิดเห็น หรือ ความพึงพอใจของมนุษย์ ได้แก่ทรัพยากร (Resource) หรือสิ่งเร้า (Stimuli)

วินิสา บุญคงและคณะ (2547:10) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่เป็นไปในทางบวกของบุคคลซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์ (2540:17อ้างถึงใน <http://pirun.ku.ac.th/~fsocsrg/ratchawalee.doc>) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใดๆ นั้น

อรรถพร มาขำ (2543:29) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงทัศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้นๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ ระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้นๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

คาเตอร์ กอร์ด (Cater Gord, 1973) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า เป็นความพึงพอใจที่เกิดจากความสนใจและทัศนคติต่อบุคคลที่มีคุณภาพและลักษณะสภาพของกิจกรรม

นิวแมน (New man อ้างถึงใน มัลลิกา เกื้อปัญญา, 2542:19) ได้เสนอความคิดในเรื่องของความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร ไว้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สามารถศึกษาได้ชัดเจนเมื่อแยกเห็นการตอบรับ (Response) และปฏิกิริยา (Reaction) ของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปฏิกิริยาต่อสภาพแวดล้อม หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพเหนือสรีระ ซึ่งสามารถวัดได้ง่ายเช่น การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเต้นของหัวใจ อุณหภูมิของร่างกาย ฯลฯ ในขณะที่การตอบรับหมายถึง การรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งเรียกรวมว่า การตอบรับทางสังคมจิตวิทยาและพฤติกรรม (Social-Psychological and Behavioral Response)

การประเมินผลความพอใจในกายภาพของบุคคลเกิดมาจากการรับรู้พฤติกรรมการแสดงของบุคคลก็เกิดตามมาจากการรับรู้ การประเมินผลการแสดงออกนี้ จะสะท้อนว่าบุคคลนี้มีความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้นหรือไม่

นิยะดา ชุมหวงศ์ และนินนารท โอฬารวรุฒิ (อ้างถึงใน มัลลิกา เกื้อปัญญา, 2542:20) มีความเห็นว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทัศนคติ โดยถือเป็นพื้นฐานของทัศนคติอันเกิดความพอใจที่ดี

แม่งน้อย พงษ์สามารถ (อ้างถึงใน มัลลิกา เกื้อปัญญา, 2542:20) มีความเห็นว่า ความพึงพอใจหมายถึงท่าทีต่างๆ ไป ที่เป็นผลมาจากท่าทีที่มีผลต่อสิ่งต่างๆ 3 ประการ คือปัจจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล และลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

จากคำจำกัดความและความหมายของความพึงพอใจที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันซึ่งสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ต้องการหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่งและความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนองโดยสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึก ความคิดเห็นหรือความพอใจแก่มนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากร (Resource) หรือสิ่งเร้า (Stimuli) และความพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดเมื่อมีการจัดการทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผังความคิด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผังความคิดในต่างประเทศ

ผลการวิจัยของพีเทอร์สันและเซนเดอร์ในปี ค.ศ.1998 (Peterson & Snyder, 1998:23) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้ผังความคิดในการวิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาสังคม ที่วิทยาลัย โคลัมเบีย ซึ่งให้นักเรียนได้สร้างความคิดในการนำเสนอ ในรูปแบบแนวคิดของเด็ก โดยใช้ขั้นตอน 4 ขั้น คือ

1. การเตรียมการ นักเรียนอ่านแล้วหาปัญหา
2. การระดมสมอง หาสาเหตุของปัญหาทั้งหมดแล้วนำมาตั้งเป็นหัวข้อเรื่อง
3. การพิจารณา โดยพิจารณาแผนงาน แล้วรวบรวมข้อมูล
4. การนำเสนอ ผังความคิดและประเมินผล

ผลที่ได้รับจากการทำผังความคิด คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน พัฒนาแนวความคิดและทักษะการเรียนรู้ และนักเรียนมีส่วนช่วยสร้างความคิดและการแก้ปัญหา

ในปี ค.ศ.1986 แมคเคลน (Mcclain, 1986:55) ศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคนิคผังความคิดมาใช้ในการอธิบาย โครงสร้างของเนื้อหาวิชาก่อนทำการสอน ซึ่งทำการศึกษากับนักเรียนระดับมหาวิทยาลัย พบว่าเทคนิคผังความคิดช่วยให้นักเรียนเข้าใจในมโนทัศน์ได้ดีขึ้น รวมทั้งยังมีส่วนช่วยในการจดบรรยาย พัฒนาคุณภาพในการระดมสมองของนักศึกษา ทำให้การจดบันทึกชัดเจน และนักศึกษามีความคิดที่เป็นอิสระมากขึ้น รวมทั้งยังเพิ่มความเข้าใจได้ด้วย

แอนโทนี เจ เมนโต, แพททริก มาตินेलลี และเรย์มอน เอ็ม โจนส์ (Anthony J. Mento, Patrick Martinelli, Raymond M. Jones, อ้างถึงในัญญา ผลอนันต์ <http://gotoknow.org/blog/MindMapper/66106>) ได้ทำการวิจัยนักศึกษาในโครงการ Executive MBA. (EMBA)ของมหาวิทยาลัยเจมส์ คุก ประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นผู้บริหารโดยให้นักศึกษาฝึกการใช้ผังความคิด ในการสรุปการอ่านหนังสือหรือบทความ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาสามารถสรุปสาระสำคัญได้อย่างกระชับและชัดเจน โดยไม่ต้องใช้บันทึกแบบปกติช่วย และยังสามารถนำเสนอผลงาน โดยใช้ผังความคิดเพียงแผ่นเดียว ส่วนอาจารย์ใช้ความสามารถในการกระตุ้นให้นักศึกษาเสวนากันอย่างมีสาระติดต่อกันเป็นช่วงเวลายาวนาน ได้อย่างเนิบเนียน จะเห็นได้ว่าผังความคิดเป็นเครื่องมือในการสอนด้วยกรณีศึกษาที่ทรงคุณภาพมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการ EMBA เพราะนักศึกษานี้ในโครงการนี้ต้องรวบรวม ติความและสื่อสารข้อมูลจำนวนมากที่มีความซับซ้อนซ่อนเงื่อนอยู่ในตัว ดังนั้นผังความคิดจึงเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพอย่างล้ำเลิศในกระบวนการที่ทำให้การคิดและการเรียนรู้แหลมคมขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผังความคิดในประเทศไทย

นงลักษณ์ เฉลียว (2537) ได้ทำการวิจัยผลของการใช้แผนภูมิโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่ฮ้อยเงิน จำนวน 32 คน โรงเรียนบ้านม่วง โตน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านในใจ แผนการสอนที่ใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้หลักการสร้างแผนภูมิโนทัศน์และแผนการสอนปกติผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนการอ่านในใจแล้วสรุปความด้วยแผนภูมิโนทัศน์มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านในใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะฉะนั้นนักเรียนที่เรียนการอ่านในใจแล้วสรุปความด้วย แผนภูมิโนทัศน์ ได้รับการฝึกการค้นหาใจความสำคัญ หรือใจความหลักของเรื่อง ได้ดี นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนการอ่านในใจแล้วเขียนสรุปด้วยแผนภูมิโนทัศน์มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านในใจแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนการอ่านในใจ แล้วสรุปด้วยข้อความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักเรียนที่เรียนการอ่านในใจ แล้วเขียนสรุปด้วยแผนภูมิโนทัศน์ มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านในใจสูงกว่านักเรียนที่เขียนสรุปด้วยข้อความ

เอกรัฐ อินทร์แสง (2538) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายที่มีต่อความสามารถในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิพัฒน์ งอกเสมอ (2539) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมฝังความสัมพันธ์ของความหมาย ที่มีต่อความสามารถ และความคิดเห็นในการเขียนย่อความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 พบว่าคะแนนของการเขียนย่อความของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมฝังความสัมพันธ์ของความหมายเพิ่มขึ้นสูงกว่าคะแนนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมตามปกติของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้เสนอแนะไว้ว่าสามารถนำกิจกรรมฝังความสัมพันธ์ทางความหมายไปใช้ในการสอนคำศัพท์เพื่อให้นักเรียนจะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนอ่านและเกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ในการสอนคำศัพท์หากมีการใช้ฝังความสัมพันธ์ของความหมายจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความคงทนด้านความจำ

อัญชลี ตานานนท์ และคณะ (2542) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการสอนเพื่อเสริมทักษะการคิดในหลักสูตรมัธยมศึกษา โดยใช้แผนภูมิโน้ตส์ของเนื้อหาวิชาต่างๆ 6 วิชา คือภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และศึกษา ผลของการใช้แผนภูมิโน้ตส์ในการสรุปบทเรียน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 6 กลุ่ม ที่เรียน โดยใช้แผนภูมิโน้ตส์สรุปบทเรียน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

จิรพรรณ จิตประสาธ (2543) ได้ศึกษาการใช้ฝังความคิดและการบริหารสมองในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนที่เน้นฝังความคิด และการบริหารสมอง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดุสิต พรหมชนะ (2546) ได้ศึกษาผลของการใช้แผนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการสร้างแผนผังความคิดในด้านความรู้ในเนื้อหา ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ ความสามารถในการคิด และพฤติกรรมการเรียนเป็นกลุ่มทำการศึกษาโดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริพร พู่แสงทองชัย (2546) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคฝังความคิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการทดลองใช้เทคนิคฝังความคิด เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์โดยเฉลี่ยสูงขึ้นทุกด้าน และนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะพบว่าผลการวิจัยได้ให้ข้อมูลในทางบวกซึ่งเป็นแนวทางที่ดีในการนำฝังความคิดมาใช้ในการเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นและนักเรียนมีความสุขกับการเรียน นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาศักยภาพทางสมองของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ฝึกการคิดเชื่อมโยง คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่